

L4336
L 1636 1(4)

Länsstyrelsen
Gotlands län

Beslut

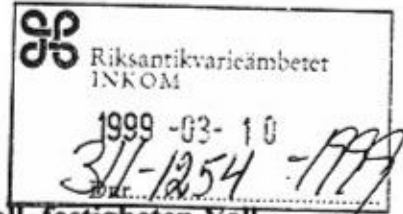
Dnr 221-2075-98

4.2.1999

Livsmiljö/kultur
Joakim Hansson
Tel: 0498-292124
Fax: 0498-247275
E-post: joha@i.lst.se

Kopia
Enligt förteckning sidan 4

H008: (Boställen)
194 (Prästgård)

Byggnadsminnesförklaring (BM) av prästgårdsmiljön i Vall, fastigheten Vall
Prästgården 1:1, Gotlands kommun.

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1§ första stycket av lagen om kulturminnen m.m. (1988:950) KML prästgårdsmiljön på fastigheten Vall Prästgården 1:1 för byggnadsminne (BM) enligt följande.

BM-förklaringen omfattar prästgårdens huvudbyggnad (1), flygel (2) med uthus (3) och ladugård (4). Till byggnadsminnet hör även omgivande trädgård inkluderande stentunar, planteringar och träd enligt bifogad karta. Innanför byggnadsminnets skyddsområde ligger ett garage (5) som inte omfattas av skyddsföreskrifterna.

BYGGNADSBESKRIVNING

Vall prästgårdsmiljö är en av Gotlands viktigaste välbevarade kyrkomiljöer. Prästgården med uthusbyggnader ligger i direkt anslutning till kyrkan. I huvudbyggnaden finns betydande medeltida delar, medan miljön som sådan utgör en blandning av 1700-tal och 1800-tal.

De tidigaste skriftliga uppgifterna om bebyggelsen på Vall prästgård, belägen väster om kyrkan finns i mellersta Gotlands inventariebok från 1652. I denna nämns ett stort antal byggnader och separat rum, som är svåra att binda till det nuvarande byggnadsbeståndet. En del av byggnaderna förstördes vid en brand 1735 och i en bouppteckning från 1744 uppräknas en rad byggnader/ rum, även denna svårtydd. År 1750 anges huvudbyggnaden som en som ett trähus på hög stensockel i dåligt skick. Detta bör antagligen tolkas som så att nedre delen av en medeltida prästgård påbyggts med en träbyggnad. Stendelarna till denna inbyggdes i den nya huvudbyggnaden som byggdes c. 1762. Övriga byggnader vid synen 1766 var en förfallen bagarstuga, drängstuga, brygghus, hemlighus, smedja och två småhus. Till storgården hörde även fåhus och stall samt lammhus och kohus. Vid syn 1828 fanns 12 byggnader, en stor del av dessa byggnader ersattes 1875 med en ny ladugård i sten och trä med flera funktioner. Det gamla brygghuset ersattes 1870 med en ny flygel i sten och ca 1910 byggdes vid dennas långsida en vedbod/magasin.

Huvudbyggnaden (1) i kalksten i två våningar uppfördes c. 1762 väster om kyrkan på medeltida grundvalar. Ytterväggarna i bottenvåningen är ca en meter tjocka, medan väggarnas mått i övre våningen är endast ca 70 cm. Även detta indikerar att bottenvåningen

1999-03-31
An. Kopia till BM-tryck UR/mcy

är äldre än övre våningen. För att klarlägga byggnadens historia fordras en omfattande byggnadsarkeologisk undersökning. Huvudbyggnaden fick genom ombyggnaden på 1700-talet ett typiskt gotländskt utseende. Den närmast parstugeliknande planlösningen har i stort sett bevarats. Ursprungligen var bottenvåningen inredd med förstuga i mitten, till vänster dagligstuga med sängkammare, mitt för förstugan en liten barnkammare och till höger om förstugan kök med biutrymmen. I övre våningen fanns i östra delen en stor sal, medan resten av våningsytan utgjordes av mindre kammare. Denna planlösning är i stort sett bevarad. Före 1820 hade man dock börjat ersätta de öppna spisarna med kakelugnar, endast i sal bibehölls den gamla sandstensspisen. I mitten av 1800-talet målades salens väggar med en lila marmorering. VVS installerades 1946 och köksavdelningen har moderniserats.

Flygelbyggnaden (2) i kalksten i en våning uppfördes ca 1870 med placering vinkelrätt mot huvudbyggnaden. Denna utbyggdes ca 1910 med vedbod och magasin (3) i trä mot långsidan..

Ladugården (4) uppfördes 1875 i kalksten trä. Den uppfördes 1880 efter att flera utdömda uthus rivits. Den inreddes med sammansatta funktioner för prästgårdens behov enligt då gällande praxis. Denna byggnad utgör en väsentlig del av byggnadsbeståndet och är karaktärsbildande för gårdsmiljön.

Prästgården omges av ett stort parkområde med ett åldrigt trädbestånd och delvis bevarat gångsystem.

Prästgårdsmiljön i Vall har ett högt kulturhistoriskt värde där betydande medeltida inslag ingår, men dess karaktär domineras då det gäller huvudbyggnaden av 1700-talet och det typiska gotländska byggnadssättet, medan ekonomiebyggnaderna har karaktären av sent 1800-tal. Genom att miljön ligger i nära anslutning till kyrkan har prästgården stor betydelse för att helhetsmiljön skall kunna bevaras.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ KML följande skyddsföreskrifter:

1. Ovan angivna byggnader (1-4) får inte rivas, byggas till eller till sitt yttre byggas om. Inga förändringar får heller ske vad gäller takutformning, takmaterial, fönster, dörrar, yttertrappor och fasadmateriel eller övrig exteriör utformning.
2. I byggnaderna (1-4) får inte göras ingrepp i stomme och takstol, eller ändring av bärande konstruktioner, rumsindelning och skorstensstockar. Håltagning får ej ske i medeltida murverk (gäller byggnad 1).
3. I interiören till prästgårdens huvudbyggnad (1) får inte göras ingrepp i eller ändring av rumsindelning, fast inredning såsom äldre eldstäder, äldre golv- och takbräder, väggskåp, äldre innertrappor med räcken, äldre väggytskikt, äldre listverk och äldre dörrar inklusive beslag.
4. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vid underhålls- och reparationsarbeten får endast traditionella material och metoder användas och utförandet

skall ske på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Alla framtida arbeten skall ske i samråd med länsstyrelsen.

5. Parken/ trädgården, det område som på bilagda karta avgränsas med streckad linje, får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Tillhör till trädgården som väg, grindstolpar, grindar, tunar, träd m.m. får inte flyttas, tas bort eller ändras. Det tillhörande park-, väg- och gårdsområdet skall hållas i sådant skick, att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

KOMMENTARER

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra (byggnaderna 1-4) eller interiöra (byggnad 1) förändringar enligt punkterna 1, 2 och 3 skall ske. Därför är även mindre förändringar av markbeläggningen, tunar och portar, uppsättning av antenner, räcken skärmtak, altaner, markiser, skyltar, lampor m.m. tillståndspliktiga och skall utföras i samråd med länsstyrelsen.

Fört underhåll och restaurering skall kontakt tas med länsstyrelsen, Livsmiljöenheten/ Kultur. Råd om åtgärder ges av länsstyrelsen.

Även för BM prövas bygglovspliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret bör kontaktas i osäkra fall.

Om det finns skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsföreskrifterna enligt 3 kap 14 § i KLM.

ÖVRIGT

Lydelsen i detta beslut har ändrats något jämfört med tidigare lydelse. Ändringarna är av redaktionell karaktär, sakinhållet är fortfarande detsamma. Samtliga remissinstanser som svarat har förhållit sig positiva till byggnadsminnesförklaringen.

EV ÖVERKLAGANDE AV BESLUTET

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap. 21 § lagen om kulturminnen mm tillämpas utan hinder av att ev talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE MM

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lillemor Arvidsson.

Föredragande har varit länsantikvarie Lennart Edlund.

Den förberedande handläggningen har utförts av byggnadsantikvarie Joakim Hansson.

I den slutliga handläggningen har även deltagit förste länsassessor Lena Johansson.

Lillemor Arvidsson
landshövding

Lennart Edlund
länsantikvarie

KopiaRAÄ

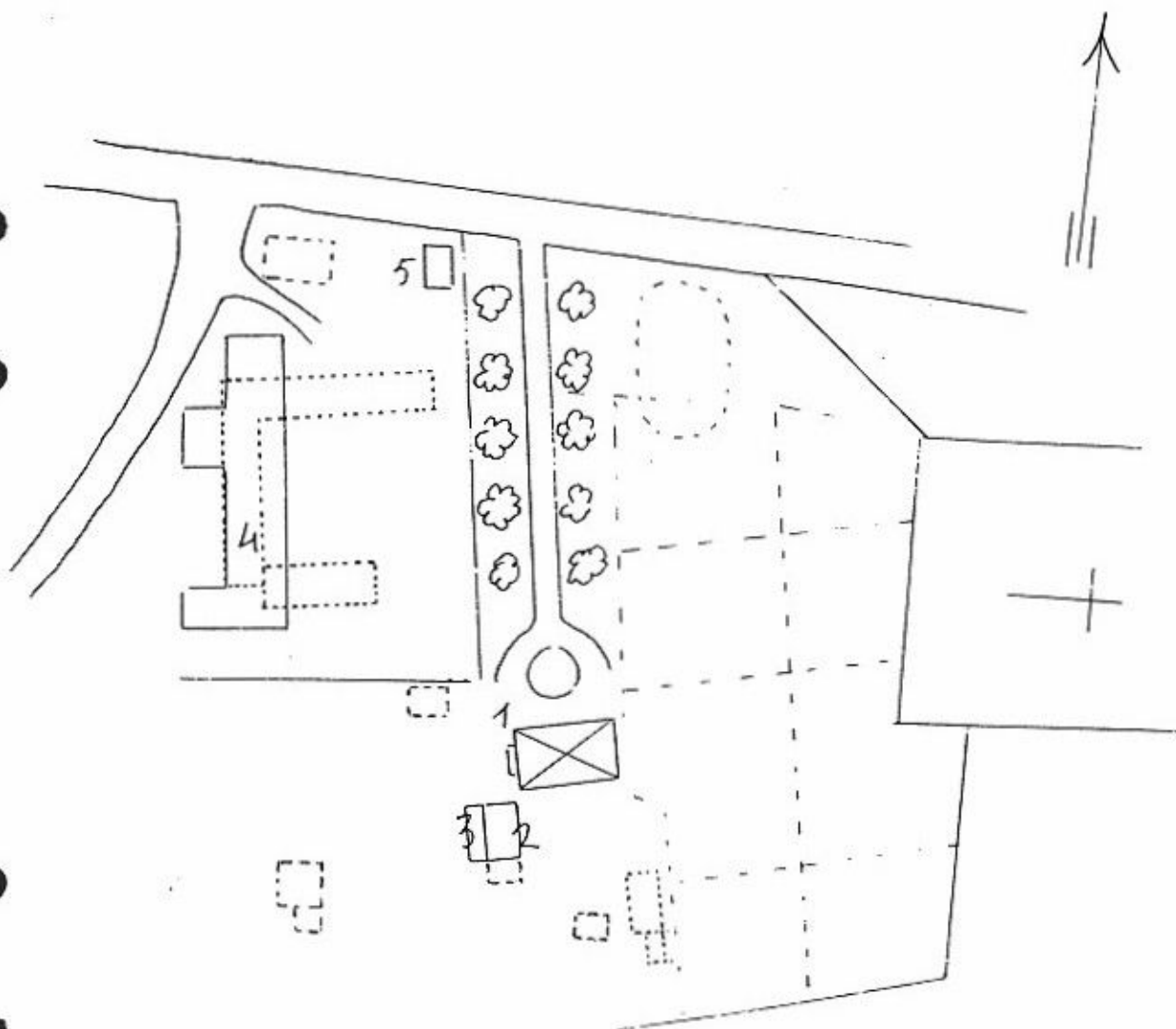
Byggnadsnämnden
Gotlands fornsal
Kultur- och fritidsnämnden
Egendomsnämnden i Visby stift

Kopia av lagakraftvunnet beslutRAÄ

Lantmäterimyndigheten
Gotlands fornsal
Byggnadsnämnden
Länsantikvarien
Egendomsnämnden i Visby stift

PRÄSTGÅRDEN 1:1 VALL

SITUATIONSPLAN

- 1 Mangårdsbyggnad
- 2 Flygel
- 3 Magasin
- 4 Ladugård
- 5 Garage

De prickade byggnaderna fanns 1849, de strekade 1917.